

veliko časa preživel po sanatorijih. Imel je nezakonskega otroka z bolniško sestro.

Knjiga je zelo zanimivo, večkrat šokantno branje. Verjetno bodo nekateri le na hitro preleteli dele, ki so bolj filozofsko obarvani. Opisane so nekatere druge tragične usode, denimo, kako je ruski topolog judovskega porekla **Pavel Uryson** utonil med plavanjem v vihnem morju v Bretanji v starosti komaj šestindvajset let. Na koncu je predstavljena svetla podoba matematika **Nikolaja Čebotarjova** (1894–1947) in njegove enako pogumne in požrtvovalne žene. Čebotarjov, ki je bil veteran Rdeče armade, ni hotel prevzeti profesorskega mesta Jegorova, čeprav se, kolikor je znano, ni strinjal z njegovimi verskimi prepričanji. To načelno dejanje mu je za nekaj časa uničilo kariero, njegovi ženi, ki ga je podprla, pa otežilo študij medicine. Ko je nazadnje le dobil mesto na univerzi v Kazanu, je žena zdravnica po neverjetnem spletu okoliščin dobila v oskrbo umirajočega zapornika Jegorova. Posrečilo se ji je spraviti Jegorova na svoj dom, češ da je že umrl. Čebotarjov je dal Jegorova dostojno pokopati (v neposredni bližini groba Nikolaja Lobačevskega, enega od utemeljiteljev neevklidske geometrije) in se je kot edini matematik udeležil njegovega pogreba. Čebotarjov je bil zaradi izvrstnega dela trikrat predlagan za rednega člana Akademije znanosti. Vsakič je bil zavržen kot politično neprimeren, skoraj gotovo zaradi pomoči Jegorovu. Po Stalinovi smrti je leta 1953 doktorand Čebotarjova V. V. Morozov dal Jegorovu na grobu postaviti skromno ploščo.

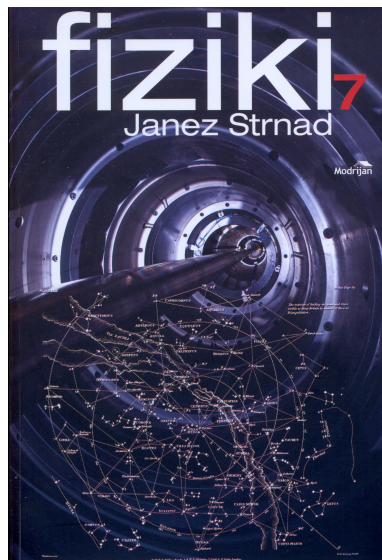
Peter Legiša

Janez Strnad: FIZIKI 7, Modrijan založba, Ljubljana 2010, 263 strani.

Letos je izšla že sedma knjiga prof. Janeza Strnada o pomembnih fizikih. Avtor v predgovoru najprej pojasnjuje, da s sedmim delom zaokrožuje *Fizike*, in nato pove, o čem bo v knjigi tekla beseda. Osrednji del je razdeljen na 31 poglavij, ki nosijo naslov po enem ali dveh junakih; prvo, ki sega najdlje v preteklost, pa celo po treh.

Glede na to, da je bilo leto 2009 mednarodno leto astronomije, začetek pripovedovanja avtor naveže na nekatere pomembne antične astronome, ki so imeli še dolgo časa velik vpliv na razvoj znanosti. Spomnimo se samo na to, kako dolgo je trajalo, preden se je uveljavil heliocentrični sistem. Ko prebiramo *Fizike*, izvemo, da je bilo za to potrebno veliko potrpljenja, odrekanja, domiselnosti, opazovanj, razumevanja okolja in oblasti, ne

navsezadnje pa tudi denarja. Raziskave seveda niso bile nikoli usmerjene samo v nebo. Sčasoma je prišlo do globljega razumevanja zračnega tlaka in odkritja toplotnih strojev. Razvoja fizike si ne moremo zamisliti brez elektrike in magnetizma. Postopoma so odkrivali nove kemijske elemente, izotope in osnovne delce. Dvajseto stoletje nam je prineslo številna nova področja raziskav v fiziki, uporabo atomske energije v miroljubne in vojne namene, ogromne pospeševalnike vseh vrst in spoznanje, da je za uspešno fizikalno raziskovanje treba dobro premišljeno in organizirano skupinsko delo. Velikim pospeševalnikom in odkrivanju osnovnih delcev je namenjen znaten del knjige.

Naslovnih junakov, ki nastopajo približno v zaporedju njihovih rojstnih letnic, je v sedmem delu knjige *Fiziki* kar 45, od teh je tretjina Nobelovih nagrajencev za fiziko. Okoli njih pa se razvrsti še veliko drugih znanstvenikov, mislecev in politikov. Nekateri so bili večkrat omenjani že v prejšnjih delih, tako da lahko najdemo med nekaterimi fiziki zanimive povezave. Dogodki in poskusi potekajo v glavnem v Nemčiji, Franciji, Veliki Britaniji, Združenih državah Amerike in v nekdanji Sovjetski zvezi. Mimogrede izvemo za celo vrsto krajev, ustanov, univerz in inštitutov, kjer so se dogajala velika pomembna fizikalna odkritja.

Posamezno poglavje se navadno začne s kratkim prikazom zgodovinskih in drugih okoliščin, v katerih je naslovni junak živel, čemur sledi podroben opis njegovega življenja in dela. Izvemo, kje, kaj in s kom je raziskoval, kaj je odkril, kaj je napisal, kje je objavljajal svoje rezultate, kakšne težave je imel, kako se je znašel v raznih političnih situacijah, med vojno itd. Nekateri rezultati in naprave so v knjigi prikazani tudi grafično. Avtor skuša tudi razložiti, zakaj ta ali oni fizik kljub svojemu veličastnemu in pomembnemu delu ni prejel Nobelove nagrade ali pa zakaj se nekaj imenuje po nekom, po katerem se pravzaprav ne bi smelo.

Namesto zaključka je avtor v poglavju *Poskusi in enačbe* navedel lestvici po mnenju bralcev revije *Physics World* *najimenitnejših enačb* in *najlepših poskusov* in ju komentiral. Dodal je še nekaj citatov, ki izražajo odnos javnosti do znanosti. Knjiga se konča s seznamom naslovnih junakov pričujoče

knjige po rojstnih letnicah in seznamih junakov prvih šestih avtorjevih knjig z naslovom *Fiziki*, zadnje strani pa prinašajo še obširno imensko kazalo, ki bralcu omogoča hitrejše iskanje oseb v besedilu. Zavedati se je tudi treba, da knjiga vsebuje veliko število podatkov, ki jih je avtor preverjal, uporabljajoč različne vire.

Vseh sedem knjig toplo priporočamo vsem, ki jih zanimajo znanost, zlasti matematika, fizika in astronomija, njen razvoj in zgodovina. Učenci, dijaki, študenti, učitelji, asistenti in profesorji lahko v njih najdejo obilico koristnih informacij. Slednji lahko z njimi vsaj malo popestrijo pouk, vaje in predavanja. Žal vsi časa nimajo ravno na pretek. Najbrž bo vsak, tudi starejši bralec *Fizikov*, izvedel kaj, česar prej še ni vedel, ali pa bo malo obnovil svoje znanje. Ali še vsi veste, za kaj gre na primer pri Franck–Hertzevem in Stern–Gerlachovem poskusu? Če ne več, potem za začetek sezite po knjigi *Fiziki* 7.

Knjigo lahko naročite pri DMFA–založništvo po članski ceni 22,39 EUR.

Marko Razpet

VESTI

VABILO

Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije vabi k sodelovanju na strokovnem srečanju in 62. občnem zboru, ki bosta 5. in 6. novembra 2010 v LifeClass Hotels v Portorožu.

Vodilni temi letošnjega strokovnega srečanja sta **matematika v tehniki** in **fizika v tehniki**. V ospredju bodo seveda teme, ki jih lahko učitelji uporabijo za popestritev pouka in seznanjanje učencev in dijakov z zanimivimi naravoslovnimi področji, kjer lahko uporabijo pridobljeno znanje iz matematike in fizike in se kasneje tudi lažje odločijo za študij matematike in fizike.

Svoje izkušnje in novosti z omenjenih področji (strogo vezanih na uporabo v tehniki) lahko predstavite:

- s prispevkom (20–30 minut, lahko tudi krajšim)
- s posterjem

Na voljo bodo grafoskop, projekcijsko platno in videoprojektor za prenos slike z računalnika. Računalnik s potrebno programsko opremo in druge pripomočke morajo predavatelji prinesiti s seboj ali pa se morajo o tem poprej dogovoriti (sporočiti Janezu Krušiču).